

ЕКОНОМІКА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

УДК 657.504.064.3:631.11

О. В. Зибарева

доктор економічних наук, доцент

Л. С. Гангал

асистент

Буковинський державний фінансово-економічний університет, м. Чернівці

АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УПРАВЛІННІ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ОСНОВІ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

У статті проаналізовано інформативність фінансової та статистичної звітності сільськогосподарських підприємств щодо розкриття інформації про рівень їх конкурентних позицій за широким спектром показників. Визначено основні недоліки чинних форм звітності та розроблено рекомендації до впровадження форми управлінської звітності, що розкривають інформацію про еколого-економічну ефективність діяльності підприємства, удосконалено статистичну звітність та обґрунтовано модель формування звітності в інтегрованих сільськогосподарських структурах, що дасть змогу значно покращити аналітичні можливості цих джерел інформації в управлінні конкурентними позиціями суб'єктів агробізнесу.

Ключові слова: звітність підприємства, екологічні показники, конкурентоспроможність, сільськогосподарські підприємства.

I. Вступ

Запорукою конкурентоспроможного функціонування сільськогосподарських підприємств на сучасному етапі розвитку економіки є правильний вибір стратегічної орієнтації, достатня забезпеченість і ефективне використання виробничого, трудового, фінансового потенціалів, а також уміння швидко орієнтуватися в динамічних умовах ринку. Виконання зазначених завдань неможливе без якісного інформаційного забезпечення, одну з ключових позицій у якому займає звітність. Однак наразі фінансова та статистична звітність суб'єктів агробізнесу не розкриває цілу низку важливих критеріїв оцінювання конкурентних позицій, а саме – інформацію щодо еколого-економічної ефективності ведення їх господарської діяльності, що зумовлює актуальність досліджуваної тематики.

Аналітичні можливості звітності в управлінні конкурентоспроможністю підприємств розглядали в своїх працях Т. Є. Кучеренко, А. М. Малахова, Л. Ю. Мельник, В. Ф. Мервенецька, А. В. Озеран, Д. А. Панков, А. М. Стельмашук. Однак питання щодо порядку відображення у звітності сільськогосподарських підприємств інформації про екологічну діяльність як один з ключових факторів забезпечення їх конкурентного розвитку, потребують подальшого дослідження.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати інформативність фінансової та статистичної звітності

сільськогосподарських підприємств щодо розкриття інформації про рівень їх конкурентних позицій за широким спектром показників.

III. Результати

Звітність є основним елементом інформаційного забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємства, оскільки характеризує абсолютно всі аспекти його діяльності, відображаючи ефективність господарських процесів, стан матеріально-технічного забезпечення, фінансові можливості тощо. За своїм призначенням звітність є інформаційним ресурсом і основним носієм важливої облікової інформації для різних типів користувачів. Як об'єкт аналітичної діяльності її використовують для прогнозування сценарію розвитку підприємства й прийняття адекватних управлінських рішень.

Сільськогосподарські підприємства формують різні види звітності: фінансову, управлінську, статистичну, податкову. Кожний із них відведено важливе місце в управлінні конкурентоспроможністю господарюючого суб'єкта залежно від обсягу й виду інформаційних даних, які вона відображає.

Дані фінансової звітності використовують для оцінювання ефективності діяльності підприємства, а також для економічного аналізу. Вона необхідна для управління господарською діяльністю, оскільки відображає основні сильні та слабкі сторони господарюючого суб'єкта за допомогою низки показників, що є базою для визначення його конкурентних позицій на ринку за певними параметрами (табл. 1).

Аналітичні можливості фінансової звітності в оцінюванні конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств*

Вид фінансової звітності	Аналітичні можливості оцінювання конкурентоспроможності
Баланс (звіт про фінансовий стан)	Інформація щодо кількості необоротних активів, їх структури, стану (рівня зношеності), дані щодо кількості та складу оборотних активів, інформація про склад і обсяг власного капіталу підприємства, розмір і склад коротко- й довготермінових позик
Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)	Містить інформацію про витрати, доходи й фінансові результати підприємства за видами діяльності порівняно з минулим періодом, а також про дооцінку чи уцінку необоротних активів, фінансових інструментів, накопичені курсові різниці, частку іншого сукупного доходу асоційованих й спільних підприємств, податок на прибуток, пов'язаний із іншим сукупним доходом. Відображає склад витрат виробництва господарюючого суб'єкта за елементами. Дані щодо кількості акцій, їх прибутковості та розміру дивідендів
Примітки до річної фінансової звітності	Відображають інформацію про: – структуру та склад активів, їх динаміку (за звітний і попередній періоди); – напрями інвестування, визначення доцільності та ефективності здійснених вкладень; – розмір отриманих доходів та витрат, що не відображено детально у Звіті про фінансові результати; – наявні грошові кошти; – структуру та розмір забезпечень і резервів, визначення доцільності їх створення; – забезпеченість виробничими запасами, дослідження їх обсягу, структури, ефективності використання; – дебіторську заборгованість за розмірами та строками погашення; – розмір витрат від нестачі і псування цінностей; – розмір отриманого доходу за будівельними контрактами, наявної заборгованості, сум затриманих коштів тощо; – розмір податків з прибутку, відстрочених податкових активів і зобов'язань; – напрями використання амортизаційних відрахувань; – обсяг і склад довгострокових і поточних біологічних активів, їх динаміки за рік, амортизації, втрат від зменшення корисності, доходів від її відновлення; – доходи і витрати від первинного визнання й реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів, дослідження витрат, пов'язаних з біологічними перетвореннями, аналіз собівартості та виручки від реалізації вказаних об'єктів
Звіт про рух грошових коштів	Містить інформацію про грошові потоки підприємства за звітний період у розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової
Звіт про власний капітал	Інформація щодо складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

*Складено автором.

Отже, фінансова звітність необхідна для управління господарською діяльністю, оскільки відображає основні сильні та слабкі сторони господарюючого суб'єкта за допомогою низки показників, що є базою для визначення його конкурентних позицій на ринку за певними параметрами. Ураховуючи важливість фінансової звітності в сучасних умовах господарювання, Т. Є. Кучеренко пропонує зарахувати її до окремої системи економічних знань [1, с. 24], а Д. А. Панков загалом вважає за необхідне розробити спеціальну теорію звітності суб'єктів господарювання, яка в інтересах зовнішніх і внутрішніх користувачів забезпечувала б формування прозорого інформаційного се-

редовища, сприятливого для прийняття ними економічних рішень [6, с. 38].

Важливу роль в аналізі конкурентних позицій сільськогосподарського підприємства відіграє статистична звітність, оскільки вона надає деталізовану інформацію щодо основних його виробничих процесів. Так, саме статистична звітність відображає структуру та обсяги виробничої діяльності господарюючого суб'єкта, ефективність виробництва кожного виду продукції, їх ціну, собівартість, обсяги й напрями реалізації, загальну структуру витрат підприємства, забезпеченість господарюючого суб'єкта енергетичними потужностями й сільськогосподарською технікою тощо (табл. 2).

Таблиця 2

Використання статистичної звітності сільськогосподарських підприємств для оцінювання їх конкурентних позицій*

Найменування форми	Індекс форми	Аналітична інформація, яку використовують при аналізі конкурентних позицій
Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств за 20__ рік	50-сг	Інформація щодо виробництва й реалізації сільгосппродукції, її собівартості та прибутковості, витрати на основне виробництво, державна підтримка сільського господарства, забезпеченість сільськогосподарською технікою, інформація про кількість внесених добрив
Основні показники господарської діяльності фермерського господарства, малого підприємства в сільському господарстві за 20__ рік	2-ферм	Загальні показники виробництва продукції, фінансові результати діяльності, витрати на виробництво, реалізація власної сільгосппродукції, внесення органічних, мінеральних добрив і обробка хімікатами, державна підтримка
Посівні площі сільськогосподарських культур під урожаєм 20__ року	4-сг	Інформація щодо розмірів посівних площ під різними видами сільськогосподарських культур

Продовження табл. 2

Звіт про збір урожаю сільськогосподарських культур	29-сг	Розмір посівних площ, відведених під окремі види сільськогосподарських культур, зібрана площа, урожайність, обсяг вирощеного посадкового матеріалу, стан меліорованих угідь
Внесення мінеральних, органічних добрив, гіпсування та вапнування ґрунтів під урожай	9-б-сг	Дані про кількість внесених добрив під різні види культур, що вирощує підприємство, інформація про загальний розмір посівних площ і посівних площ, удобрених мінеральними й органічними добривами
Облік тракторів сільськогосподарських машин і енергетичних потужностей	10-мех	Кількість, види й рух сільськогосподарської техніки, енергетичні потужності господарства, наявність устаткування для виробництва відновлювальної енергії
Стан тваринництва	24	Обсяги виробництва продукції тваринництва, рух худоби й птиці, стан звірівництва, баланс кормів
Баланс сільськогосподарської продукції	16-сг	Інформація про надходження та витрати різних видів сільськогосподарської продукції протягом звітного року
Реалізація сільськогосподарської продукції	21-заг	Обсяги й напрями реалізації сільськогосподарської продукції

* Складено на основі [2; 3; 4].

На основі зазначених форм статистичної звітності аналізують деякі показники ресурсозабезпеченості (розміри земельних угідь, що перебувають у розпорядженні підприємства, кількість сільськогосподарської техніки, енергетичні потужності), маркетингову політику підприємства, досліджують фінансові результати реалізації за наявними каналами збуту, аналізують обсяг внесених добрив і його вплив на якісні показники діяльності підприємства. Разом з тим, проведені дослідження продемонстрували наявність деяких недоліків, що знижують рівень інформативності статистичної та фінансової звітності аграріїв при оцінюванні їх конкурентних позицій. Так, жодна з форм не надає відомостей щодо якісного оцінювання земель, що обмежує можливості порівняння ефективно-

сті вирощування різних видів продукції на різних за якістю ґрунтах. Крім того, відсутня інформація щодо витрат, спрямованих на запобігання втраті якісних характеристик ґрунтів і їх відновлення, хоча ці фактори безпосередньо впливають на урожайність сільськогосподарських культур, а отже – на обсяг виробництва й дохід суб'єктів агробізнесу, що в результаті впливає на їх конкурентні позиції, а тому повинні обов'язково відображатися, як мінімум, у внутрішній звітності, що слугуватиме інформаційним підґрунтям управління їх конкурентоспроможністю. Із цієї метою ми розробили форму управлінської звітності сільськогосподарських формувань для акумулювання цієї інформації (табл. 3).

Таблиця 3

**Рекомендована форма управлінської звітності для сільськогосподарських підприємств
“Відображення витрат екологічного характеру, спрямованих на запобігання втраті
якісних характеристик ґрунтів чи їх відновлення”***

Напрями витрат	Код	Сума, тис. грн	Кількість оброблених ділянок, га
Поточні витрати, усього			
Витрати на рекультивацию земель			
Витрати на захист земель від ерозії			
Заходи з підвищення рівня підземних вод, запобігання засоленню, розсоленню, реабілітації ґрунтів			
Використання енергозбережних, екологічно безпечних технологій обробітку ґрунту			
Використання ґрунтозбережних систем землеробства			
Придбання екологічно безпечних засобів захисту рослин і обробітку ґрунтів			
Аналітичні виміри, контроль, лабораторні дослідження тощо			
Інші поточні витрати на запобігання втраті якісних характеристик ґрунтів чи їх відновлення			
Капітальні витрати, усього			
Придбання очисної, ресурсозбережної техніки та іншого устаткування			
Капітальний ремонт очисної, ресурсозбережної техніки призначення			
Інші капітальні витрати на запобігання втраті якісних характеристик ґрунтів чи їх відновлення			

*Авторська розробка.

Значна кількість економічних показників діяльності сільськогосподарського підприємства залежить від стану земельних ресурсів, які є основним виробничим засобом цих господарюючих суб'єктів. Витрати на охорону та раціональне використання земель мають особливе значення для виробників рослинницької продукції. Вжиття підприємством належних заходів щодо запобі-

гання забрудненню, засоленню, ерозії, виснаженню, деградації ґрунтів, а також заходи щодо відновлюваності їх якісних характеристик впливають як на урожайність усіх видів культур, так і на їх якісні характеристики, а отже, на конкурентоспроможність. Тому витрати на ці заходи мають бути більш детально відображені в звітності сільськогосподарських підприємств порівняно з іншими екологічними ви-

тратами. Однак наводити цю інформацію у фінансових звітах недоцільно, оскільки вона має більшу значущість для внутрішніх користувачів, тому її варто відобразити в управлінській звітності суб'єктів агробізнесу.

Ще одним недоліком наявної структури собівартості продукції в наявній статистичній звітності є те, що вона не відображає її екологічну складову. Однак у сучасних умовах, коли виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції є одним із

головних шляхів підвищення конкурентних позицій підприємства, висвітлення такої інформації є основоположним фактором прийняття зважених управлінських рішень щодо управління конкурентоспроможністю.

Тому доцільним є доповнення фінансової звітності, а саме Приміток до річної фінансової звітності, інформацією про екологічну діяльність підприємства. Насамперед, до Приміток доцільно зарахувати дані щодо виробництва та реалізації органічної продукції (табл. 4)

Таблиця 4

Показники виробництва та реалізації виготовленої органічної продукції за ___ рік*

	Код	Виготовлено			Реалізовано			
		Зібрана площа, га/ середньорічне поголів'я, голів	Вироблено продукції, ц	Виробнича собівартість, тис. грн	У фізичній масі, ц	Виробнича собівартість, тис. грн	Повна собівартість, тис. грн	Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн
Продукція рослинництва, усього У тому числі: 1. 2. ..... п								
Продукція тваринництва, усього У тому числі: 1. 2. ..... п								

*Авторська розробка.

Інформація про обсяги виробництва та реалізації екологічно безпечної продукції, зокрема органічної, важлива як для менеджерів підприємства з метою аналізу впливу її виробництва на фінансові результати діяльності підприємства, так і для інвесторів, особливо зарубіжних, адже в сучасних умовах підприємства-виробники органічної продукції більш інвестиційно привабливі порівняно з іншими господарськими структурами. У цій таблиці необхідно відображати лише ті види продукції, відповідність яких екологічним

стандартам підтверджена шляхом сертифікації, проходження відповідних експертиз.

Наступною таблицею, яка необхідно зарахувати до складу Приміток для підвищення їх аналітичності в управлінні конкурентними позиціями, є таблиця з даними щодо всіх видів екологічних витрат, згруповані за основними об'єктами. Для управління конкурентоспроможністю на підставі вказаних даних необхідно відобразити їх у розрізі інвестицій, платежів і резервів, оскільки вказані витрати мають різну природу та по-різному впливають на конкурентні позиції господарюючого суб'єкта (табл. 5).

Таблиця 5

Екологічні витрати підприємства за ___ рік*

	Код	Екологічні інвестиції	Екологічні платежі	Екологічні резерви
Охорона атмосферного повітря				
Охорона та раціональне використання підземних і поверхневих вод				
Утилізація виробничих і побутових відходів, очищення зворотних вод				
Збереження біорізноманіття та середовища існування				
Зниження шумового й вібраційного впливу				
Радіаційна безпека				
Науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування				
Інші екологічні витрати				

*Авторська розробка.

Варто зазначити, що склад фінансової звітності України дещо відрізняється від фінансових звітів, що формуються в країнах

Європейського Союзу. Структуру й порядок

складання фінансових звітів країн ЄС визначає облікова Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 р. Згідно з вимогами Директиви, країни – члени ЄС мають зобов'язати підприємства складати в обов'язковому порядку Звіт керівництва (крім мікро й малих підприємств) і Примітки до фінансових звітів (крім мікропідприємств), що не передбачено чинним законодавством України. Звичайно, складання цих звітних форм означатиме деяке збільшення витрат, пов'язаних із формуванням звітності, однак ми погоджуємося з твердженням А. В. Озеран [5], що це сприятиме більшій прозорості діяльності господарюючих суб'єктів. Зокрема, включення до складу звіт-

ності малих підприємств Приміток у скороченій формі дасть змогу підвищити аналітичні можливості звітів щодо відображення ефективності організації управління конкурентоспроможністю, а також підвищить прозорість їх діяльності. В Україні на основі Приміток, рекомендованих Директивою 2013/34/ЄС, ми пропонуємо раціональну структуру скорочених Приміток для малих сільськогосподарських підприємств, що включають найважливіші розділи, які мають важливе значення для управління їх конкурентоспроможністю. Рекомендовану структуру Приміток для малих сільськогосподарських підприємств, розроблену згідно з вимогами Директиви 2013/34/ЄС, подано у табл. 6.

Таблиця 6

Рекомендована структура Приміток до фінансової звітності для малих сільськогосподарських підприємств України згідно з пропонованою формою Приміток Директиви 2013/34/ЄС*

Склад Приміток до фінансової звітності згідно з Директивою 2013/34/ЄС	Рекомендований склад скорочених Приміток для малих підприємств України
(а) прийнята облікова політика; (б) якщо основні засоби відображено за переоціненою вартістю, треба відобразити: (I) зміни резерву переоцінки протягом поточного року; (II) балансову вартість, яка була б показана, якби основні засоби не було переоцінено; (с) якщо фінансові інструменти та/або активи інші, ніж фінансові інструменти, оцінюють за справедливою вартістю, треба відобразити: (I) основні допущення, що є в основі моделей і методів оцінювання за справедливою вартістю; (II) для кожної категорії фінансових інструментів або активів, інших, ніж фінансові інструменти, – справедливу вартість і її зміни; (III) для кожного класу похідного фінансового інструменту – інформацію про величину та характер інструментів; (IV) таблицю, що показує зміни резервів справедливої вартості протягом поточного року; (d) загальна сума фінансових зобов'язань, гарантій і умовних зобов'язань, які не включено в баланс; (е) суми авансів і кредитів, наданих членам адміністративних, управлінських і контролюючих органів; (f) величина та характер окремих статей доходів або витрат, які показують значне збільшення або зменшення; (g) позикові кошти, що підлягають поверненню компанії більш ніж через п'ять років, а також уся заборгованість, забезпечена цінними паперами; (h) середня чисельність працівників протягом поточного року	1. Прийнята облікова політика. 2. Склад і структура нематеріальних активів. 3. Склад і структура основних засобів. 4. Загальна сума фінансових зобов'язань, гарантій і умовних зобов'язань, які не включені в баланс. 5. Позикові кошти, що підлягають поверненню компанії більш ніж через п'ять років, а також вся заборгованість, забезпечена цінними паперами. 6. Величина і характер окремих статей доходів або витрат, які показують значне збільшення або зменшення. 7. Біологічні активи. 8. Фінансові результати від первісного визнання й реалізації сільськогосподарської продукції або додаткових біологічних активів. 9. Виробництво органічної продукції. 10. Екологічні витрати підприємства

* Авторська розробка.

До рекомендованої скороченої форми Приміток вважаємо за доцільне включити розділи, аналіз яких дає змогу прийняти важливі управлінські рішення щодо менеджменту конкурентоспроможності та подальшого розвитку підприємства в цілому. Так, пропонована форма цієї звітності дає змогу приймати рішення щодо необхідності оптимізації структури активів і визначати основні напрями цих процесів, містить важливі інформаційні дані щодо управління фінансовим станом, ліквідністю та платоспроможністю господарюючого суб'єкта, дає можливість аналізувати причини значних відхилень у доходності чи витратності певних напрямів діяльності. Важливими розділами для управління ефективністю сільськогосподарських підприємств є пункти Приміток, що відображають обсяг, структуру, вартість біологічних активів, фінансових результатів від первинного визнання та реалізації с/г продукції, виробництва органічної продукції та екологічної діяльності підприємства.

Оскільки проведені дослідження показують, що створення інтегрованих структур в українському агробізнесі – це чи не єдиний шлях формування потужного й конкурентоспроможного аграрного сектора [7], важливим завданням є обґрунтування методики й методології складання звітності в цих структурах, яка б була якісним підґрунтям управління їх конкурентоспроможністю. Особливістю формування звітності в інтегрованих організаціях є її багатоступеневість. Так, спершу відбувається формування первинних облікових документів кожним учасником кластеру, після цього – перенесення даних до облікових реєстрів, формування оборотних відомостей і головної книги, потім складають звітність у межах діяльності кожного учасника кластерного об'єднання, а вже потім на її основі формується консолідована й зведена звітність інтегрованих сільськогосподарських структур (рис. 1).

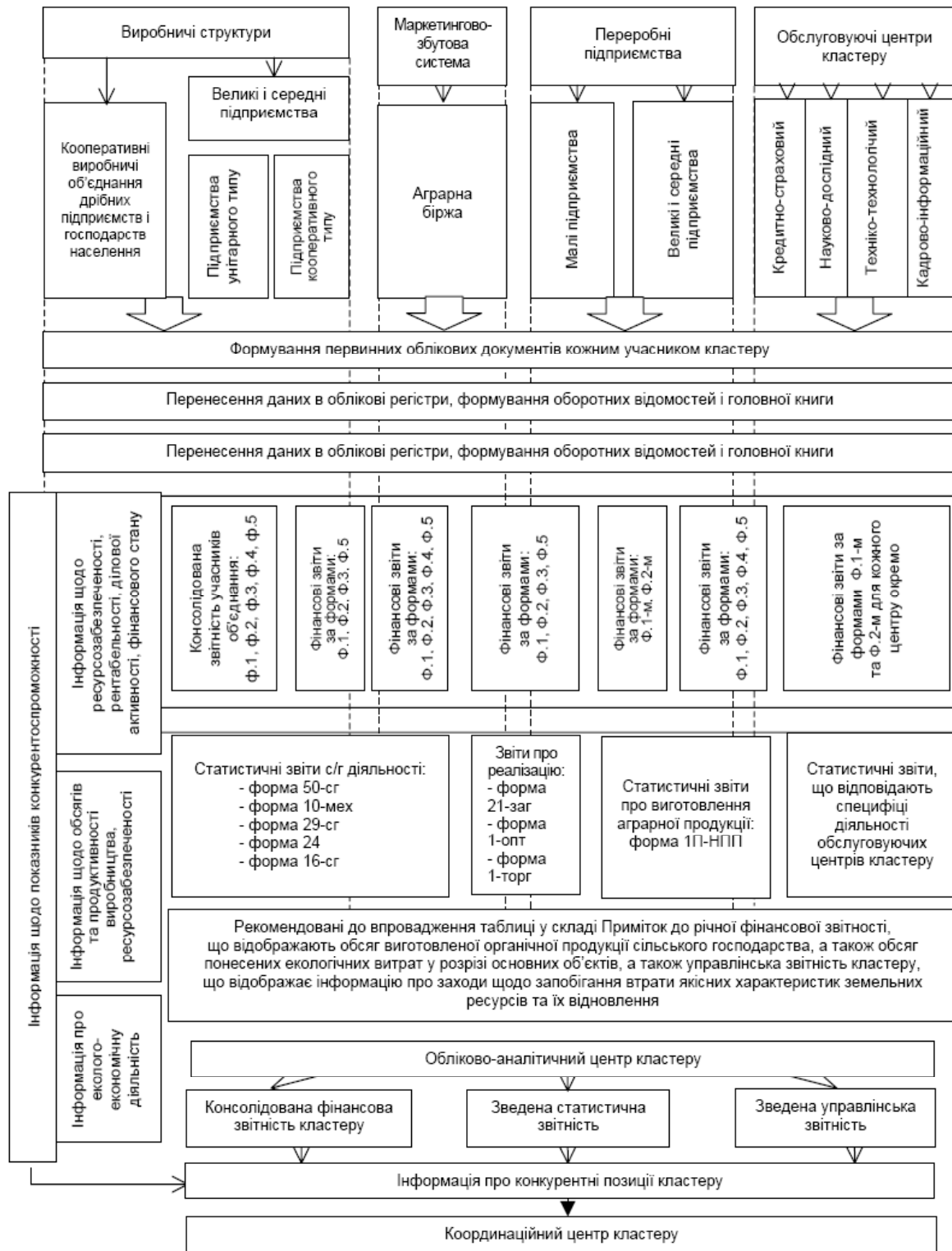

Рис. 1. Модель формування звітності інтегрованих сільськогосподарських формувань відповідно до потреб управління конкурентоспроможністю*

*Авторська розробка.

Отже, запропонована модель передбачає багатоступеневу систему формування різних видів звітності в межах інтегрованих сільськогосподарських формувань (кластерів). Учасники інтегрованого об'єднання як окремі юридичні одиниці, що входять до різних його підсистем (виробничої, переробної, маркетингово-збутової, обслуговуючої), формують усю необхідну статистичну, фінансову, податкову

звітність і подають її у відповідні державні органи регулювання та контролю. Подальшу обробку цієї документації здійснюють в обліково-аналітичному центрі кластеру, де здійснюється формування зведених статистичних, управлінських і консолідованих фінансових звітів. Потреба в даних узагальненої звітності кластеру є об'єктивним процесом інтеграційних зв'язків, де надано узагальнену

фінансову інформацію за результатами його діяльності.

Ураховуючи вищевикладені пропозиції щодо відображення екологічної діяльності

на рахунках бухгалтерського обліку, пропонуємо таку модель розкриття інформації щодо екологічної діяльності аграріїв у обліку та звітності (рис. 2).

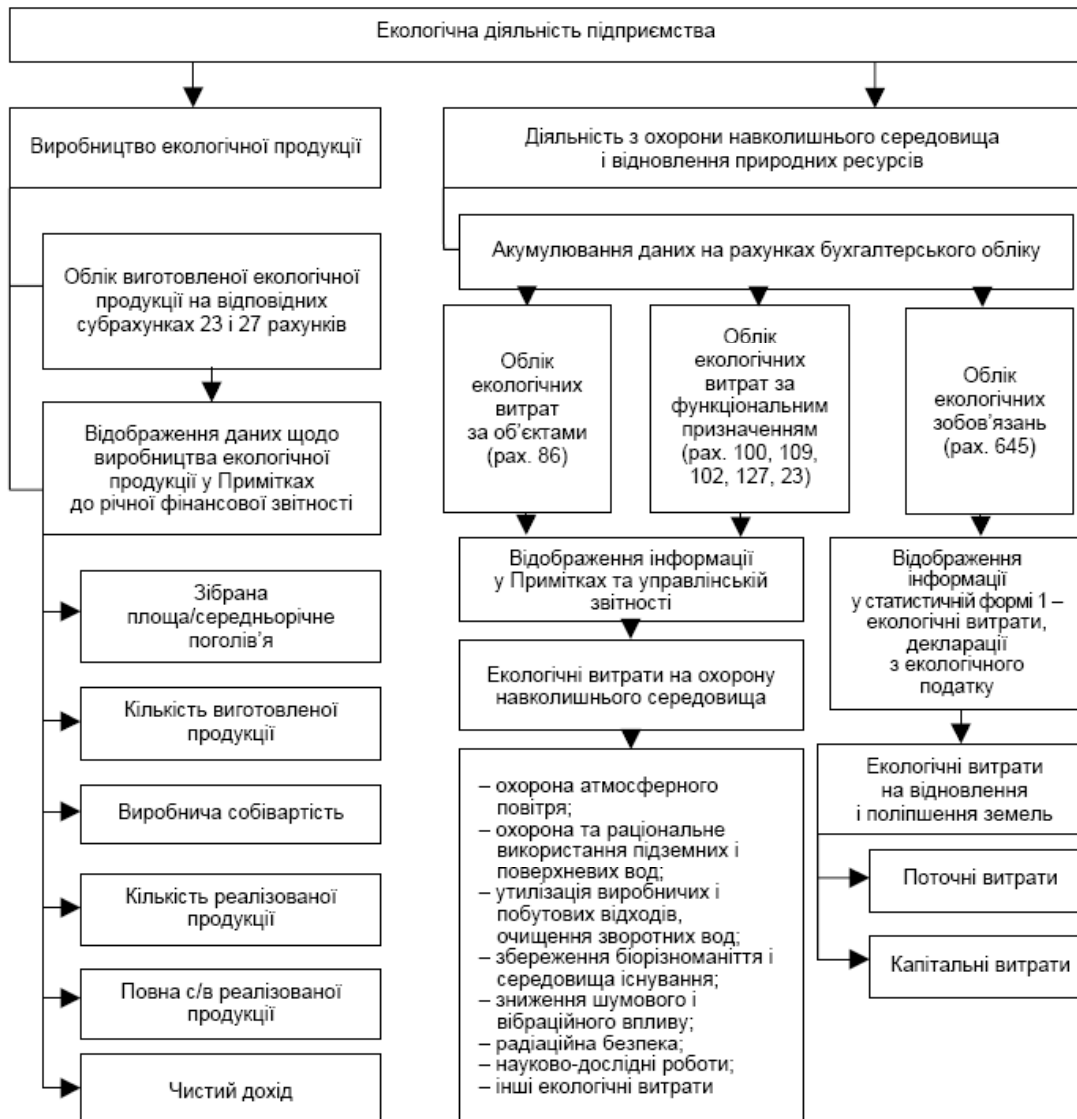

Рис. 2. Теоретико-методологічні основи обліково-інформаційного забезпечення з визначення конкурентоспроможності сільгоспформувань щодо екологічної діяльності

Як подано на рис. 2, основними складовими екологічної діяльності сільськогосподарських підприємств, що цікавлять інвесторів і можуть бути використані вищими рівнями менеджменту підприємства для управління конкурентоспроможністю, є виробництво екологічної (органічної) продукції, а також здійснення заходів щодо запобігання негативного впливу на стан навколишнього середовища, його ліквідації, раціонального використання ресурсів і відновлення їх якісних характеристик. Відповідно, їх і необхідно відобразити у звітності.

IV. Висновки

Отже, забезпечення ефективного конкурентного розвитку сільськогосподарських підприємств можливе шляхом продуманого та обґрунтованого управління керованими факторами конкурентоспроможності. Реалі-

зація цього процесу досягається лише за умови забезпеченості менеджменту підприємства достовірною, точною, своєчасною, релевантною, комплексною інформацією щодо зазначених чинників. Це зумовлює необхідність формування якісного механізму обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства на основі даних різних видів звітності суб'єктів господарювання, що відіграватиме роль дієвого інструменту регулювання їх конкурентних позицій та слугуватиме базисом для формування стратегії та тактики конкурентного розвитку. Оскільки екологічні проблеми наразі домінують у соціально-економічному житті, а їх вирішення, насамперед, потребує екологічно свідомого управління бізнес-процесами, то облік як основна інформацій-

на система підприємства має забезпечувати керівництво інформацією для прийняття управлінських рішень, які б гарантували існування підприємства в довгостроковій перспективі, що передбачає зниження/запобігання екологічним ризикам. Тому можна стверджувати, що відображення операцій і об'єктів екологічної діяльності в системі звітності сільськогосподарських підприємств на основі запропонованих нами рекомендацій забезпечить формування якісного інформаційного підґрунтя управління конкурентоспроможністю цих господарюючих суб'єктів, а також забезпечить виконання умов еколого-економічної політики держави.

Список використаної літератури

1. Кучеренко Т. Фінансова звітність як складова економічних наук / Т. Кучеренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 9. – С. 21–29.
2. Малахова А. М. Вплив особливостей галузі сільського господарства на формування інформації в обліку та звітності для прийняття управлінських рішень / А. В. Малахова. – Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 91–94.
3. Мельник Л. Ю. Місце і ролі статистичної звітності в системі управління сільськогосподарським підприємством [Електронний ресурс] / Л. Ю. Мельник. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nppdaa/econ/2011_3_2/90.pdf.
4. Мервенецька В. Ф. Звітність у системі інформаційного забезпечення управління діяльністю сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / В. Ф. Мервенецька. – Київ, 2011. – 24 с.
5. Озеран А. В. Директива 2013/34/ЄС щодо річної фінансової звітності: дискусійні питання та напрями її імплементації в нормативну базу України / А. В. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 5. – С. 2–10.
6. Панков Д. А. Финансовый кризис и бухгалтерский учет: взгляд Беларуси / Д. А. Панков // Проблемы теории та методологии бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 1 (13). – С. 31–48.
7. Стельмашук А. М. Перспективні напрями трансформації суб'єктів аграрного ринку в умовах глобалізації економічних процесів / А. М. Стельмашук, Л. С. Гангал // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 2. – С. 5–12.

Стаття надійшла до редакції 11.12.2015.

Зыбарева О. В., Гангал Л. С. Аналитические возможности отчетности предприятий в управлении их конкурентоспособностью на основе экологических показателей

В статье проведен анализ информативности финансовой и статистической отчетности сельскохозяйственных хозяйственных предприятий по раскрытию информации об уровне их конкурентных позиций по ши-роким спектром показателей. Определены основные недостатки существующих форм отчетности и разработаны рекомендованные к внедрению формы управленческой отчетности, раскрывающих информацию об эколого-экономической эффективности деятельности предприятия, усовершенствована существующую статистическую отчетность и обоснована модель формирования отчетности в интегрированных сельскохозяйственных структурах, что позволит значительно улучшить аналитические возможности данных источников информации в управлении конкурентными позициями субъектов агробизнеса.

Ключевые слова: отчетность предприятия, экологические показатели, конкурентоспособность, сельскохозяйственные предприятия.

Zybareva O., Gangal L. Analytical Capabilities of Enterprises Reporting in the Management of Their Competitiveness on the Basis of Environmental Performance

The article analyzes the information content of financial and statistical reports of agricultural enterprises to disclose information about the level of their competitive position by Shih rokym range of indicators. The main disadvantages of existing reporting forms and developed recommendations that apply to the form of management reporting that reveal information about the environmental and economic efficiency of the enterprise, extending existing statistical reporting and grounded model of accountability in integrated agricultural structures, which will significantly improve the analytical capabilities of data sources in managing the competitive position of agribusiness.

Effective development of competitive agricultural enterprises possible by thoughtful and obtru-managed ntovano control factors of competitiveness.

This necessitates the formation mechanism of high-quality accounting and analytical-by ensuring management konkurentospromozhnis-bye agricultural enterprise based on different types of reporting first-spodaryuvannya.

As environmental issues currently dominate the socio-economic life and their decisions-tion primarily requires environmentally conscious business process management, the record as osno-VNA information system should provide management information for management decisions that would guarantee-shafts the existence of the company in the long term, which involves reducing / preventing over-environmental risks.

Key words: enterprise reporting, environmental performance, competitiveness, agricultural enterprises.